

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR NOODWATERBERGING
OSSEHAAR TE COEVORDEN.

©

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2008);
Toetsing Flora- en faunawet voor noodwaterberging Ossehaar te Coevorden.
Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van Grontmij Noord.*

in opdracht van:

GRONTMIJ NOORD

contactpersoon:

DHR. H. PRAAMSTRA

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen tel. 0592-313389 fax. 0592-314643

Projectleiding:

Ir. M.S. Van Kerkevoorde

Veldwerk en rapportage:

Ing. R. Zwerver

Ing. W. Pronk

Ing. H.J. Steendam

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING.....	1
1.2	OPZET.....	1
1.3	DE FLORA- EN FAUNAWET.....	2
1.4	DE VOGELRICHTLIJN.....	3
1.5	DE HABITATRICHTLIJN.....	3
1.6	RODE LIJSTEN.....	3
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE.....	4
2.1	TERREINKARAKTERISTIEK.....	4
2.2	FLORA EN VEGETATIE.....	4
2.3	FAUNA.....	6
2.3.1	Vogels.....	6
2.3.2	Zoogdieren.....	6
2.3.3	Amfibieën en Reptielen.....	8
2.3.4	Vissen.....	8
2.3.5	Overige fauna.....	8
3	CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES VAN DE FLORA- EN FAUNAWET.....	9
3.1	SAMENVATTING BESCHERMDE SOORTEN.....	9
3.2	GEVOLGEN VAN DE INGREEP.....	9
3.3	MOGELIJKHEDEN VOOR MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN.....	10
3.4	CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES.....	12

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Ten behoeve van noodwaterberging is ten oosten van Coevorden het gebied Ossehaar in studie (zie figuur 1). In tijden van extreem hoge regenval kan het gebied onder water worden gezet zodat het Stieltjeskanaal en de bebouwde kom van Coevorden wordt beschermd tegen hoogwater en mogelijke overstroming.

Het gebied is in agrarisch gebruik en wordt doorsneden door een aantal brede watergangen. Er zijn enkele woonhuizen in het gebied aanwezig. Aan de noordzijde zorgt een gemaal voor de afwatering.

Omdat er sprake is van inrichting en bij ingebruikname er schadelijke effecten kunnen optreden aan beschermde flora en fauna, is een natuurtoets in het kader van de Flora- en faunawet vereist.

Figuur 1: Een luchtfoto waarop het onderzoeksgebied is omlijnd. Bron: Google earth.

1.2 OPZET

Buro Bakker is gevraagd op basis van een veldbezoek, inventarisaties en ecologisch inzicht een beschouwing op te stellen over de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Daarmee worden soorten bedoeld die worden beschermd door de Flora- en faunawet, de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn.

Op 1 april 2008 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op beschermde flora en fauna. Ten behoeve van beschermde vissoorten is een schepnetinventarisatie uitgevoerd. Ten aanzien van het voorkomen van beschermde flora, vogels, amfibieën, zoogdieren en overige fauna in het onderzoeksgebied zijn tijdens het veldbezoek waarnemingen gedaan of is een inschatting gemaakt. Op 22 juli 2008 heeft er een nadere verkenning plaatsgevonden naar de beschermde flora. In week 34 van 2008 is een nader onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de beschermde Veldspitsmuis.

1.3 DE FLORA- EN FAUNAWET

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 is gepubliceerd in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 501 op 19 oktober 2004 en is op 23 februari 2005 van kracht geworden. Dit houdt in dat de Flora- en faunawet meer mogelijkheden biedt voor het verkrijgen van vrijstellingen, mits aan voorwaarden wordt voldaan. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld. De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- Categorie 1:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van een bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als hier niet aan voldaan is, moet er een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waarbij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort' (de zgn. lichte toets).
- Categorie 2:** Hieronder vallen de zgn. tabel 2-soorten: beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar waarvoor eerst een gedragscode moet worden opgesteld. Deze gedragscode wordt door de sector of de ondernemer opgesteld, en door de minister van LNV getoetst. Totdat deze gedragscode is goedgekeurd zal voor soorten uit deze categorie ontheffing aangevraagd moeten worden.
- Categorie 3:** Hieronder vallen de zgn. tabel 3-soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort. Aan alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zgn. uitgebreide toets.

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Alle vogels zijn gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Een vrijstelling hiervoor is mogelijk als een gedragscode wordt toegepast. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. Als de werk-

zaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. Indien deze gedragscode achterwege blijft is een ontheffing noodzakelijk en zal de uitgebreide toets worden toegepast (zie categorie 3).

1.4 DE VOGELRICHTLIJN

De Europese Vogelrichtlijn is verwerkt in de Flora- en faunawet. Dientengevolge zijn vrijwel alle vogelsoorten beschermd. In de praktijk betekent dit overigens dat het vooral de broedtijd is die te allen tijde dient te worden ontzien. In het kader van de Vogelrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangewezen. Het onderzoeksgebied behoort niet tot een dergelijk Vogelrichtlijngebied. Op korte afstand zijn evenmin Vogelrichtlijngebieden aanwezig.

1.5 DE HABITATRICHTLIJN

De Europese Habitatrichtlijn is eveneens verwerkt in de Flora- en faunawet. In bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn soorten opgenomen die strikt dienen te worden beschermd. Dit is slechts een deel van de soorten die beschermd is in het kader van de Flora- en faunawet. Deze categorie soorten heeft een (veel) strengere beschermingsregime dan de overige beschermde soorten.

In het kader van de Habitatrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangewezen, het onderzoeksgebied behoort niet tot een dergelijke Habitatrichtlijngebied. Er zijn op korte afstand evenmin dergelijke Habitatrichtlijngebieden aanwezig.

1.6 RODE LIJSTEN

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Dat wil echter niet altijd zeggen dat ze ook worden beschermd. In dit rapport is aangegeven of soorten op een Rode lijst staan.

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE

2.1 TERREINKARAKTERISTIEK

Het onderzoeksgebied ligt ten oosten van Coevorden. Het gebied heeft een oppervlakte van ruim 60 hectare. In het onderzoeksgebied (zie figuur 1) zijn drie woningen aanwezig. Het gebied wordt doorsneden door een vrij brede afwateringssloot. In het noordelijk gelegen deel zorgt een gemaal voor de afwatering naar het Stieltjeskanaal. Alle overige sloten zijn klein en voeren geen of weinig water. In deze kleine sloten zijn veel drijfvalgen aanwezig (flab), wat duidt op eutrofiëring (overbemesting). Op het driehoekige perceel ten zuidwesten van het gemaal stond een laag water. Hier waren ten tijde van het onderzoek in april waadvogels aanwezig. Ten noordwesten van dit perceel loopt een verhoogde, vermoedelijk zeer oude landweg. Voor het overige is het perceel in agrarisch gebruik.

Figuur 2: Een impressie van de beoogde noodwaterberging Ossehaar met de afwateringssloot in het vroege voorjaar. Links op de achtergrond is het gemaal te zien.

2.2 FLORA EN VEGETATIE

Tijdens het veldbezoek in april werd een aantal algemene plantensoorten waargenomen. Natuurlijke vegetaties zijn in het onderzoeksgebied uitsluitend langs de perceelsranden aanwezig. Hier werd de grootste diversiteit aan planten aangetroffen.

Met name de oude landweg door het midden van het terrein herbergt een aantal interessante plantensoorten. Hier werden stukjes met een voedselarme vegetatie van Struikheide, Muizenoor en Schapegras aangetroffen. Nader onderzoek in juni heeft uitgewezen dat zich hier geen beschermde soorten bevinden. Voor het overige bestaat de begroeiing langs de landweg uit Zomereik, Vlier, Zachte berk, Braam, Paarse dovenetel, Duizendblad enz.

Langs de slootkanten werd naast enkele grassoorten, Ridderzuring, Pitrus en Fluitekruid aangetroffen. Al deze soorten indiceren een voedselrijke bodem. Beschermde plantensoorten worden hier niet verwacht.

De agrarische graslanden zijn ingezaaid en bestaan voornamelijk uit Engels raaigras. In de loop van de tijd zijn hier enkele kruiden tussen gaan groeien. Er groeien in de graslanden geen beschermde planten.

De meeste aangetroffen wilde planten zijn algemeen en duiden op voedselrijke omstandigheden. Tijdens het veldbezoek en tijdens de nadere verkenning op 22 juli 2008 werden geen beschermde planten aangetroffen.

2.3 FAUNA

Op basis van het aangetroffen biotoop kan een aantal beschermde diersoorten in het onderzoeksgebied voorkomen. Hieronder wordt de waargenomen en verwachte aanwezige fauna per soortgroep beschreven.

2.3.1 VOGELS

Op het ondergelopen agrarische perceel werden exemplaren van Grutto, Tureluur, Wulp, Scholekster en Kievit aangetroffen. De Kievit werd eveneens baltsend gehoord wat duidt op een broedgeval. De Wulp zal naar verwachting niet in het onderzoeksgebied tot broeden komen. De Scholekster vermoedelijk wel. Van de Grutto en de Tureluur is dit onduidelijk, deze kritische weidevogels stellen vrij hoge eisen aan hun broedbiotoop. Met name de zuidelijk gelegen percelen zijn iets verruigd en lijken daardoor geschikt als broedgebied voor Grutto en Tureluur. Tevens zullen kleine weidevogels als Graspieper, Gele kwikstaart en mogelijk Veldleeuwerik in het gebied tot broeden komen. Grutto, Tureluur, Graspieper, Gele kwikstaart en Veldleeuwerik staan op de rode lijst van bedreigde vogelsoorten. In de Flora- en faunawet genieten zij dezelfde bescherming als overige broedvogels.

Langs de aanwezige sloten kunnen naast Wilde eend ook Meerkoet en Waterhoen tot broeden komen. Rondom huizen zullen algemene bosvogels als Koolmees, Pimpelmees, Roodborst, Winterkoning, Zanglijster en Merel tot broeden komen.

In het bosje langs de ringweg in het westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied werd een nest van vermoedelijk een Zwarte kraai aangetroffen. Omdat het gebied hier niet kon worden betreden, kon dit niet met zekerheid worden vastgesteld. De Zwarte kraai gebruikt jaar na jaar hetzelfde nest waardoor deze nestplaatsen het gehele jaar zijn beschermd.

2.3.2 ZOOGDIEREN

Er werden molshopen aangetroffen. Dit duidt op de aanwezigheid van de Mol. Er werden tevens holletjes van de Veldmuis aangetroffen. In de slootkanten werden uitwerpselen van Bruine rat gezien. De Bruine rat is niet beschermd. Overige zoogdiersoorten die voorkomen zijn: Bosmuis, Aardmuis en Rosse woelmuis. De Bosspitsmuis wordt ook verwacht voor te komen in dit gebied.

Voor het overige zal een aantal roofdieren voorkomen. Bunzing, Wezel en Hermelijn gebruiken het gebied als jachtbiotoop en zullen hier verblijfplaatsen hebben. Voor Vos, Ree en Haas geldt dat deze soorten het gebied gebruiken om te foerageren maar hier geen verblijfplaatsen hebben.

Vleermuizen zullen in beperkte aantallen voorkomen in het onderzoeksgebied. De aanwezige bebouwing kan als verblijfplaats worden gebruikt. Deze gebouwen zullen in principe behouden blijven. Indien de gebouwen dienen te worden gesloopt is een nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen noodzakelijk. Alle langs de oude landweg aanwezige bomen zijn bekeken op de aanwezigheid van voor vleermuizen geschikte holtes. Deze werden niet aangetroffen. In overige bomen langs de wegen en het westelijke bosje kunnen zich voor vleermuizen geschikt holtes bevinden. Een inspectie van te kappen bomen en eventueel nader onderzoek is noodzakelijk.

De bomenrijen langs de wegen kunnen als vliegrouete door vleermuizen worden gebruikt. Ten behoeve van de aanleg van kades wordt een gedeelte van deze bomenrijen mogelijk verwijderd. Indien deze bomenrijen verwijderd worden is nader onderzoek naar het gebruik van deze vliegroutes noodzakelijk.

Nader onderzoek Veldspitsmuis

De Veldspitsmuis is een strikt beschermde soort (tabel 3, FFW) en beperkt zijn voorkomen tot delen van Oost-Nederland en werd in de omgeving van het onderzoeksgebied meerdere malen aangetroffen (Waarneming.nl & Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 1992). Op twee kilometer afstand van de locatie werd in 2005 de aanwezigheid van de Veldspitsmuis vastgesteld (Altenburg & Wymenga, 2005). Er is een klein aantal bosranden en houtwallen dat als leefgebied kan dienen voor deze soort. In week 34 is nader onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de Veldspitsmuis met inloopvallen.

Er heeft een verkenning plaatsgevonden naar geschikte biotopen langs de veldweg en overige in het gebied aanwezige bosranden en houtsingels. Er zijn 60 vallen uitgezet in drie raaien (zie figuur 3) in de delen van het onderzoeksgebied welke geschikt konden zijn voor deze soort.

Figuur 3: Onderzoekgebied met de locatie van de drie raaien weergegeven in lichtblauw (bron: Google Earth)

Voor dit inventarisatieonderzoek is het vroege najaar gekozen, omdat dit de periode is dat van alle kleine zoogdiersoorten en dus ook de Veldspitsmuis, de hoogste aantallen aanwezig zijn. De jongen zijn halfwas en er is nog weinig sterfte opgetreden door guur weer in de winter.

De vallen zijn in paren uitgezet, zodat de vangkans vergroot werd op de soort waarnaar specifiek werd gezocht. Elk vallenpaar werd met een tussenafstand van ongeveer tien meter, geplaatst in geschikt biotoop. Dit is conform de methodes voor zoogdieronderzoek met inloopvallen, welke worden voorgeschreven door de landelijke zoogdierenvereniging VZZ. De vallen zijn eerst vier nachten met aas op “safe” in het gebied neergezet. Zo konden de dieren ongehinderd in- en uitlopen terwijl ze wennen aan de aanwezigheid van de val: een vreemd voorwerp in hun leefgebied. Na deze periode zijn de vallen gedurende twee nachten op “scherp” gezet. Dit betekent dat de als een dier de val inloopt, deze dicht zal vallen. De hierop volgende ochtend is gecontroleerd, daarna in de avond van dezelfde dag en vervolgens de volgende ochtend, waarna de vallen weer zijn meegenomen. In totaal hebben er dus 180 vangmomenten plaatsgevonden.

Figuur 4: Rosse woelmuis, gevangen in het onderzoeksgebied.

Er zijn in totaal zes Veldmuizen, één Aardmuis, zeven Bosmuizen en drie Rosse woelmuizen (figuur 4) gevangen. Er zijn geen Veldspitsmuizen of andere strikt beschermde zoogdiersoorten gevangen. Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat de beschermde Veldspitsmuis niet in het onderzoeksgebied voorkomt.

2.3.3 AMFIBIEËN EN REPTIELEN

De Gewone Pad, Bruine kikker, Kleine watersalamander en Bastaardkikker hebben naar verwachting verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied. Voortplanting van deze soorten kan plaatsvinden in de waterpartij in het onderzoeksgebied. De Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander zijn alleen in de voortplantingsperiode gebonden aan het waterbiotoop. Het overige deel van het jaar kan het gehele onderzoeksgebied tevens dienen als landbiotoop voor deze soorten. Deze soorten zijn lichtbeschermd (categorie 1). Overige amfibieën of reptielen zoals Poelkikker en Ringslang worden niet verwacht.

2.3.4 VISSEN

Tijdens het veldbezoek in april zijn de sloten op de aanwezigheid van vissoorten bemonsterd met een RAVON-type steeknet. Op één plaats werd BERPJE gevangen. Deze middelgrote beschermde vissoort behoort tot de modderkruipers en verkiest stromend water als verblijfplaats. Het dier werd gevangen voor een buis waar stroming aanwezig was. Op overige plaatsen in het gebied werd de soort niet aangetroffen. Er mag vanuit worden gegaan dat met name de brede, watervoerende sloten leefgebied vormen van deze soort. Het BERPJE komt naar verwachting slechts in lage dichtheden voor.

Overige vissoorten die werden gevangen zijn Vetje (rode lijst), Riviergrondel, Karper, Kolblei, Blankvoorn en Tiendoornige stekelbaars.

2.3.5 OVERIGE FAUNA

Overige beschermde soorten zoals beschermde vlinders en libellen worden niet verwacht, hiervoor is geen geschikt biotoop aanwezig.

3 CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES VAN DE FLORA- EN FAUNAWET

3.1 SAMENVATTING BESCHERMDE SOORTEN

Onderstaande tabel geeft voor de aangetroffen en mogelijk aanwezige beschermde soorten het beschermingsregime aan. Voor soorten uit de eerste categorie geldt een algehele vrijstelling. Voor de soorten uit de tweede en derde categorie dient over het algemeen ontheffing te worden aangevraagd. In § 3.4 wordt dit nader uitgewerkt.

Soortgroep	Soort	Type waarneming	Cat. 1	Cat. 2	Cat. 3
Vogels	Alle soorten	A/B/C			X
	Zwarte kraai (<i>Corvus corone</i>)	B			X
Amfibieën	Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)	A	X		
	Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>)	A	X		
	Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>)	A	X		
	Middelste groene kikker (<i>Rana esculenta</i>)	A	X		
Zoogdieren	Mol (<i>Talpa europea</i>)	B	X		
	Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	C	X		
	Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>)	C	X		
	Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	C	X		
	Bospitsmuis (<i>Sorex spec.</i>)	A	X		
	Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	C	X		
	Wezel (<i>Mustela nivalis</i>)	A	X		
	Hermelijn (<i>Mustela erminea</i>)	A	X		
	Bunzing (<i>Mustela putorius</i>)	A	X		
	Vos (<i>Vulpes vulpes</i>)	A	X		
Vissen	Bermpje (<i>Noemacheilus barbatulus</i>)	C		X	

Tabel 1: Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende beschermde fauna. Type waarneming: A=waarschijnlijk aanwezig, B=sporen/holen/nesten aanwezig, C=zichtwaarneming, D=interview, E=mogelijk aanwezig/nader onderzoek noodzakelijk. Categorie 1=algemene maar beschermde soorten, Categorie 2=overige soorten, Categorie 3=Strikt beschermde soorten (zie § 1.3).

3.2 GEVOLGEN VAN DE INGREEP

Het is noodzakelijk onderscheid te maken tussen werkzaamheden die nodig zijn voor de inrichting van het gebied en de gebruiksfase. Voor de inrichting als overstromingsgebied is het noodzakelijk om kades aan te leggen rondom het gebied. Hiervoor dienen mogelijk bomen te worden gekapt.

In de gebruiksfase kan het gebied onder water worden gezet (geïnundeerd) om het Stieltjeskanaal en de bebouwde kom van Coevorden te beschermen tegen hoogwater en mogelijke overstroming. Naar verwachting zal dit gemiddeld slechts eenmaal in de 75 jaar plaats vinden. Bij inundatie zullen met name op de grond levende dieren, vissen en planten worden getroffen.

Aanlegfase

Voor de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen van belang. Door de geplande inrichtingswerkzaamheden zal een aantal algemene zoogdieren en amfibieën (categorie 1) worden gedood en/of hun holen worden verstoord. Van deze soorten is de gunstige staat van instandhouding niet in het geding.

Bij uitvoering van inrichtingswerkzaamheden in de broedtijd zullen broedvogels worden verstoord. Er is een nest van de Zwarte kraai aanwezig, deze is jaarrond beschermd. Het nest dat zich in het westelijke bosje bevindt, loopt geen direct gevaar bij de voorbereidende werkzaamheden.

Mogelijk aanwezige vliegroutes of verblijfplaatsen van vleermuizen in en langs de bomenrijen kunnen worden vernietigd indien deze bomen worden gekapt bij de voorbereidende werkzaamheden.

Beschermde vissen (Bermpje) zullen geen hinder van de voorbereidende werkzaamheden ondervinden zolang de bestaande afwateringssloot behouden blijft. In overige sloten in het gebied wordt de soort niet verwacht.

Gebruiksfase

Tijdens inundatie in de broedtijd kunnen bodembroedende weidevogels worden verstoord. In bomen broedende vogels zoals de Zwarte kraai, zullen geen onoverkomelijke hinder van inundatie ondervinden.

Vleermuizen zullen naar verwachting geen ernstige hinder van inundatie ondervinden. Verblijfplaatsen bevinden zich doorgaans op ten minste drie meter boven de grond. Eventueel aanwezige vliegroutes blijven behouden. Het aanwezige jachtbiotoop zal tijdelijk minder geschikt worden. Op termijn zal dit worden hersteld.

In het geval van een overstroming kunnen nadelige effecten optreden doordat vissen (Bermpje) zich dan buiten de sloten zullen begeven. Bij het terugtrekken van het water zal een groot gedeelte van de vissen opgesloten raken in geïsoleerde waterlichamen die uiteindelijk op zullen drogen. Een gedeelte van de populatie zal naar verwachting overleven.

3.3 MOGELIJKHEDEN VOOR MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

Aanlegfase

Nader onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen is noodzakelijk indien bomenrijen langs de wegen worden verwijderd. Hierdoor kunnen gerichte mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen indien verblijfplaatsen of vliegroutes aanwezig zijn op locaties die schade ondervinden.

Het is noodzakelijk aandacht aan de vogels te besteden. Bij de werkzaamheden dient er rekening gehouden te worden met de broedtijd. Deze loopt van half maart tot en met juli. In die periode kunnen geen werkzaamheden worden gestart. Werkzaamheden die voor half maart gestart zijn kunnen wel in de broedtijd doorlopen als er van uit kan worden gegaan dat er zich door de lopende activiteiten geen vogels hebben gevestigd om te broeden. Bij aanvang van bouwwerkzaamheden buiten of vlak voor de broedtijd kan worden aangenomen dat de vogels die eventueel zouden willen gaan broeden, de gelegenheid hebben uit te wijken naar rustiger oorden.

Gebruiksfase

Bodembroedende weidevogels kunnen in het broedseizoen door inundatie ernstig worden verstoord. Hiervoor dient een ontheffing te worden aangevraagd. Gezien de frequentie van inundatie (eenmaal per 75 jaar) gaat het om een betrekkelijk weinig voorkomend effect. Er werd ten minste één nest van de Zwarte kraai gezien in het westelijke bosje. Omdat kraaien jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest zijn deze nesten jaarrond beschermd. Naar verwachting zullen de Zwarte kraaien geen onoverkomelijke hinder van een eventuele overstroming ondervinden.

Voor het Bermpje dient in principe een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Omdat het Bermpje in categorie 2 van de Flora- en faunawet valt, kan doorgaans gebruik worden gemaakt van een vooraf vastgestelde gedragscode, er hoeft dan geen ontheffing

fing te worden aangevraagd. Of er een gedragscode bestaat met het oog op noodwaterberging is onduidelijk. Indien nodig kan deze worden opgesteld.

Schade aan het Bempje kan worden gecompenseerd door de afwateringssloot meer geschikt te maken voor deze soort. Hierdoor zal de populatiedichtheid toenemen waardoor de nadelige gevolgen van een eventuele overstroming beter kunnen worden opgevangen door de soort. Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers en door plaatselijk kleine hoeveelheden keien te storten wordt dekking geboden. De aanwezigheid van schuilplaatsen zoals stenen, takken of ander zinkend materiaal wordt zelfs gezien als biotoopeis voor het Bempje. Door het onderhoud te faseren en een gedeelte van de waterplanten in de winter over te laten staan, blijft er voor de vissen in alle jaargetijden beschutting en schuilplaatsen (tegen bijvoorbeeld roofvissen) aanwezig. Gefaseerd onderhoud komt nagenoeg alle in het water levende organismen ten goede. Deze compensatie kan mogelijk ook als gedragscode worden gebruikt.

Algemeen

Voor de licht beschermde soorten geldt op voorhand een vrijstelling, de zorgplicht is op deze soorten wel van toepassing. De hieronder genoemde maatregelen vallen onder de zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet, zie § 1.3).

Voor de categorie 1 soorten geldt dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden het onvermijdelijk is dat er individuen van een aantal algemene soorten zoogdieren en amfibieën het slachtoffer worden. De ingrepen zullen echter geen sterke nadelige invloed hebben op de totale populaties. De meeste soorten zullen in de overblijvende landschappelijke structuren gunstige biotopen blijven vinden. Het gaat in dat geval om diersoorten waarvoor geldt dat met deze ingrepen de gunstige staat van instandhouding van de soorten niet in het geding komt (categorie 1). Er kan derhalve worden gesteld dat met betrekking tot deze soortgroepen verdere compensatie niet nodig is. Mitigerende maatregelen bij inrichtingswerkzaamheden die kunnen worden getroffen zijn het ongeschikt maken van het terrein voor de algemene soorten. Dit kan door de vegetatie kort af te maaien. Deze maatregel dient tenminste drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden plaats te vinden. De meeste aanwezige algemene soorten zullen dan een terrein met meer dekking opzoeken.

3.4 CONCLUSIES EN CONSEQUENTIES

Tabel 2 toont de waargenomen en/of verwachte beschermde soorten. Het merendeel van deze soorten is licht beschermd en behoort tot categorie 1. Hiervan is de gunstige staat van instandhouding niet in het geding. Daarom geldt voor schade aan deze soorten een vrijstelling. De algemene zorgplicht (zie § 1.3 & 3.3) is met betrekking tot deze soorten wel van kracht.

De broedtijd van vogels dient te worden ontzien. In de periode van half maart tot en met juli mogen geen gebouwen worden gesloopt en kan geen opgaande beplanting worden verwijderd. De jaarrond beschermde Zwarte kraai zal buiten het broedseizoen geen hinder van werkzaamheden of inundatie ondervinden.

Ten aanzien van het BERPJE dient een ontheffing te worden aangevraagd. In de vorige paragraaf wordt beknopt beschreven welke mitigerende en compenserende maatregelen kunnen worden getroffen ten aanzien van het BERPJE.

Soortgroep	Soort	Cat.1	Cat.2	Cat.3
Vogels	Alle soorten			X
	Zwarte kraai (<i>Corvus corone</i>)			X
Amfibieën	Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)	X		
	Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>)	X		
	Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>)	X		
	Bastaardkikker (<i>Rana esculenta</i>)	X		
Zoogdieren	Mol (<i>Talpa europea</i>)	X		
	Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	X		
	Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>)	X		
	Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	X		
	Bospitsmuis (<i>Sorex araneus</i>)	X		
	Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	X		
	Wezel (<i>Mustela nivalis</i>)	X		
	Hermelijn (<i>Mustela erminea</i>)	X		
Bunzing (<i>Mustela putorius</i>)	X			
Vissen	BERPJE (<i>Noemacheilus barbatulus</i>)		X	

Tabel 2: Overzicht van beschermde soorten. Categorie 1= algemene maar beschermde soorten, Categorie 2=overige soorten, Categorie 3=Strikt beschermde soorten (zie § 1.3).

Indien bomenrijen worden verwijderd, dienen ten behoeve van vleermuizen vier avondbezoeken plaats te vinden verdeeld over het zomerseizoen zodat vliegroutes en verblijfplaatsen kunnen worden vastgesteld. Indien gebouwen worden gesloopt dienen deze op de aanwezigheid van vleermuizen te worden onderzocht.

september 2008

Met dank aan drs. H. Praamstra voor de plezierige samenwerking.

Vormgeving:
Joop Striker, Assen